Lietas arhīva Nr. A42-01995-24/36
ECLI:LV:ADRJJTN:2024:1219.A420199524.12.S

Administratīvā rajona tiesa
Jelgavas tiesu nams
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Jelgavā 2024. gada 19. decembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Sanita Ozola,

piedaloties pieteicējai /pers. A/, pieteicējas pārstāvei /pers. B/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes, /pilsētas nosaukums/ valstpilsētas bāriņtiesas, pārstāvei /pers. C/ un trešās personas (bērna) pārstāvei /pers. D/,

atklātā tiesas sēdē Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc pieteicējas /pers. A/ pieteikuma par /pilsētas nosaukums/ valstspilsētas bāriņtiesas 2024. gada 29. jūlija lēmuma Nr. 1.3./133 atzīšanu par prettiesisku un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru noteiktu, ka /pers. E/ interesēs ir iegūt izglītību /izglītības iestādes nosaukums/.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja ar 2024. gada 4. jūnija iesniegumu vērsās bāriņtiesā, kurai lūdza atrisināt domstarpības starp viņu un bērna tēvu par izglītības iestādes izvēli, kas atbilstu bērna interesēm, un noteikt, ka bērna interesēs ir mācīties /izglītības iestādes nosaukums/, kas atrodas blakus bērna faktiskajai un deklarētajai dzīvesvietai /pilsēta A/.

Bāriņtiesā saņemts arī bērna tēva iesniegums par vecāku domstarpību izšķiršanu par bērna mācību iestādes izvēli.

[2] Ar /pilsētas nosaukums/ valstpilsētas bāriņtiesas (turpmāk – bāriņtiesa) 2024. gada 29. jūlija lēmumu Nr. 1.3./133 (turpmāk – bāriņtiesas lēmums) atzīts, ka bērna interesēs izglītības apguve no 2024. gada 1. septembra nav nosakāma /izglītības iestādes nosaukums/, bet ir nosakāma mācību iestādē /pilsēta B/.

Bāriņtiesas lēmuma pamatojums balstīts turpmāk norādītajā.

[2.1] Izskatot lietu par vecāku domstarpībām jautājumā par izglītības iestādes izvēli bērnam, ņemti vērā apstākļi iesnieguma izskatīšanas brīdī, neapšaubot vispārējās jurisdikcijas tiesas nolēmumos izdarītos secinājumus par saskarsmes tiesību īstenošanas kārtību. Bāriņtiesa norādījusi, ka tai nav kompetences lemt par bērna izglītības iestādes noteikšanu tā, lai netiktu radīti šķēršļi noteiktajai saskarsmes tiesību īstenošanai.

[2.2] No bērna viedokļa bāriņtiesa secinājusi, ka viņam ir trīs dzīvesvietas un tas liecinot par piesaistes neesību attiecībā uz konkrētu dzīvesvietu, proti, ka bērns neidentificē sevi ar piederību konkrētai dzīvesvietai un neizsaka pārliecinošu viedokli par izglītības iestādes izvēli, jo veido atsauksmi uz mātes sniegto informāciju. Vienlaicīgi konstatēts, ka sarunā bērns paudis viedokli, ka viņa dzīvesvieta ir /pilsēta B/ un viņš drīz pārcelsies uz /pilsēta A/, tomēr bez mātes (pieteicējas) /pilsēta A/ bērnam nav citu radinieku un nav vēl izveidojies draugu loks, kā arī netiek apmeklēti ārpusskolas pulciņi.

[2.3] Lēmumā atzīts, ka bērna interesēs ir apmeklēt izglītības iestādi /pilsēta B/, jo netika gūts apstiprinājums, ka bērna dzīvesvieta var saglabāties /pilsēta A/, kā arī tādā veidā tiks nodrošināta ar tiesas nolēmumu noteiktā saskarsmes īstenošanas kārtība. Šo secinājumu bāriņtiesa balsta uz to, ka abu vecāku darba vietas atrodas /pilsēta B/ nelielā attālumā no izglītības iestādes /pilsēta B/, kurā tiktu uzņemts bērns, un ka pieteicējai, mērojot ceļu uz darbavietu, ir iespēja nogādāt bērnu uz izglītības iestādi /pilsēta B/ un nodrošināt bērna tēvam iespēju saskarsmes dienās paņemt bērnu no mācību iestādes /pilsēta B/.

[2.4] Savukārt, nosakot, ka bērna interesēs ir apmeklēt izglītības iestādi /pilsēta A/, bērna tēvam tiktu radīti šķēršļi saskarsmes tiesību īstenošanai.

Bāriņtiesa neatzina, ka retāka saskarsmes tiesību izmantošana būtu savienojama ar izglītības iestādes apmeklēšanu /pilsēta A/.

Tāpat bāriņtiesa nesaskatīja šķēršļus, kas ietekmētu bērna dienas režīmu, ja viņš kopā ar māti mērotu ceļu no /pilsēta A/ uz /pilsēta B/ (no /pilsēta B/ uz /pilsēta A/) un ka šāds attālums radītu bērna interešu aizskārumu.

[3] Pieteicēja Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par bāriņtiesas lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru noteiktu, ka bērna interesēs ir iegūt izglītību /izglītības iestādes nosaukums/. Pieteikumā un tā papildinājumos norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pieteicējai no 2024. gada februāra ir izveidojušās jaunas attiecības, kurās nolemts, ka pieteicēja turpmāk dzīvos /pilsēta A/. Pieteicēja, apzinoties, ka bērnam ir jāuzsāk skolas gaitas 1. klasē, savlaicīgi pieteica bērnu izglītības iestādē /pilsēta A/.

Pieteicēja informēja bērna tēvu, ka no 2024. gada 1. jūlija kopā ar bērnu mainīs faktisko dzīvesvietu, pārceļoties no /pilsēta B/ uz /pilsēta A/. Savukārt bērna tēvs, saņemot šādu informāciju, vērsās /pilsētas nosaukums/ valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesā, lūdzot atrisināt vecāku domstarpības par izglītības iestādes noteikšanu bērnam. Pieteicēja, konstatējot, ka ar bērna tēvu nav iespējams vienoties par piemērotāko izglītības iestādi bērnam, arī vērsās bāriņtiesā, lūdzot atrisināt savstarpējo vecāku strīdu par izglītības iestādes noteikšanu bērnam.

[3.2] Bāriņtiesas lēmumā nepamatoti secināts, ka bērna dzīvesvieta ir /pilsēta B/. Apstāklis, ka pārvākšanās no iepriekšējās dzīvesvietas /pilsēta B/ uz /pilsēta A/ notika tikai jūlija sākumā, nedod pamatu bāriņtiesai izdarīt secinājumu, ka bērna pastāvīgā dzīvesvieta vēl joprojām ir /pilsēta B/.

[3.3] Bāriņtiesas lēmumā, atzīstot, ka bērna interesēs ir katru dienu mērot ceļu no /pilsēta A/ uz /pilsēta B/ un atpakaļ (katru dienu pavadīt gandrīz trīs stundas transportā; celties plkst. 6.00; neapmeklēt ārpusskolas nodarbības), bāriņtiesa nav vadījusies no bērna labākajām interesēm. Tāpat bāriņtiesa nav pārliecinājusies par apstākļiem, vai pieteicējai ir iespējas izvadāt bērnu uz izglītības iestādi un atpakaļ.

[3.4] Bāriņtiesai nebija pamata atsaukties uz /tiesas nosaukums/ 2024. gada 26. jūlija lēmumu, ar kuru tika noraidīts pieteicējas pieteikums par

pagaidu saskarsmes tiesību noteikšanu sakarā ar bērna dzīvesvietas maiņu, jo tas nav stājies spēkā.

Pieteicēja nenoliedz, ka bērna interesēs ir regulāri tikties ar tēvu; turklāt pieteicēja nepārkāpj bērna tiesības uz viņa komunikāciju ar tēvu. Tomēr, ņemot vērā, ka būtiski ir mainījušies apstākļi, pieteicēja rīkojās tikai un vienīgi bērna interesēs, lai pielāgotu bērna un bērna tēva saskarsmi pie jauniem faktiskajiem apstākļiem, jo vienoties mierīgā sarunu ceļā ar bērna tēvu diemžēl neizdevās.

Bāriņtiesas lēmums ir vērsts tikai un vienīgi uz to, lai izpildītu bērna tēvam noteikto saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību, nevērtējot būtiskas izmaiņas bērna dzīvē un bērna patiesās intereses.

Tāpat pieteicēja norāda, ka starp viņu un bērna tēvu nepastāv strīds par bērna dzīvesvietu, līdz ar to tas nedod pamatu bāriņtiesai sniegt atzinumu par bērna dzīvesvietas noteikšanu.

[3.5] Pieteicēja norāda, ka bāriņtiesai, pieņemot lēmumu, kas būtiski skar bērna intereses un tiesības, bija jānoskaidro bērna patiesās intereses, un, vadoties pēc situācijas īpatnībām, jāpieņem tādu ilgtspējīgu risinājumu, kas vislabākā veidā nodrošinās bērna intereses, netraucēs viņa ierastajam režīmam un dienas kārtībai, netraucēs bērnam apmeklēt interešu pulciņus un ārpusskolas nodarbības, kā arī, nenodarīs kaitējumu bērna fiziskajai un psiholoģiskai veselībai un attīstībai.

Ievērojot minēto, pieteicēja uzskata, ka bāriņtiesas lēmums ir prettiesisks, nepamatots un nav pieņemts objektīvi, izvērtējot visus lietā esošos faktiskos apstākļus un pierādījumus.

[3.6] Bāriņtiesa, izskatot lietu, pieļāva procesuālas kļūdas, neizskatot lietu viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas dienas, kā arī nenodrošinot privātpersonas tiesību ievērošanas un vienlīdzības principa ievērošanu, noraidot pieteicējas lūgumu par bāriņtiesas sēdes atlikšanu, lai tajā varētu piedalīties pieteicējas juridiskās palīdzības sniedzējs.

[4] Bāriņtiesa rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka tas ir uzskatāms par nepamatotu un noraidāmu, atsaucoties uz bāriņtiesas lēmumā ietverto pamatojumu, papildus paskaidrojot turpmāko.

[4.1] Bāriņtiesa norāda, ka tā vadījusies no apstākļiem, kas bija spēkā lēmuma pieņemšanas brīdī, ka starp vecākiem bija izlīguma nosacījumi par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību, kurus nevar pārkāpt. Ja savlaicīgi būtu panākts bērna tiesībām un tiesiskajām interesēm atbilstošs lēmums /tiesas nosaukums/ apgabaltiesā, tas ietekmētu arī izglītības iestādes izvēli.

[4.2] Pieņemot lēmumu, bāriņtiesa izvērtēja ne tikai izglītības iestāžu tuvumu bērna dzīvesvietai, bet aplūkoja situāciju no visiem aspektiem – tajā skaitā kvalitatīva laika pavadīšanu ar tēvu, izglītības iestādes tuvumu vecāku darbavietām, kā arī saskarsmes tiesību iespējamo īstenošanas kārtību, kas ir noteikta ar spēkā stājušos tiesas spriedumu.

[5] /pers. G/ (trešā persona/bērna tēvs) rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka tas ir nepamatots un noraidāms, pamatojot to ar argumentiem (*atreferēti, kas attiecināmi uz strīdus jautājumu*), ka pieteicēja īsteno bērna aprūpi un uzraudzību ikdienā, bet veic darbības, kuras saistītas ar nepamatotu bērna dzīvesvietas deklarēšanu ar mērķi samazināt bērna tēva saskarsmi ar bērnu. Deklarējot bērna dzīvesvietu /pilsēta A/, kā arī piesakot bērnu /izglītības iestādes nosaukums/, pieteicēja pieņēma lēmumu vienpersoniski, neinformējot par savu rīcību, ar mērķi izvairīties no kopīgu lēmumu pieņemšanas par būtiskiem jautājumiem, kas skar bērnu. Uzskata, ka bāriņtiesas lēmums ir atbilstošs bērna labākajām interesēm.

[6] Trešās personas (bērna) pārstāve rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka, mainoties saskarsmes tiesību īstenošanas kārtībai, kuras noteikšana atbilst vispārējās jurisdikcijas tiesas kompetencei, bērna mācību iestāde būtu nosakāma tuvāk bērna faktiskajai dzīvesvietai. Savukārt saskarsmes tiesību īstenošana saskaņā ar spēkā esošo tiesas nolēmumu nevar tikt īstenota, nosakot izglītības iestādi /pilsēta A/, šādā veidā radot šķēršļus tās nodrošināšanai.

[7] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 30. augusta lēmumu apturēta bāriņtiesas lēmuma darbība un noteikts, ka līdz tiesas spriedumam bērna interesēs ir iegūt izglītību /izglītības iestādes nosaukums/.

[8] Pieteicēja tiesas sēdē prasījumus uzturēja un, ievērojot bāriņtiesas atzīto pieteikumu daļā, precizēja prasījumu – par bāriņtiesas lēmuma atzīšanu par prettiesisku atlīdzinājuma pieprasīšanai un lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Pieteicējas pārstāve tiesas sēdē norādīja, ka tiesai būtu pamats pieņemt blakus lēmumu, ar kuru konstatētu bāriņtiesas lēmuma pieņēmēju kompetences trūkumu konkrētā jautājumā izskatīšanā.

Bāriņtiesas pārstāve tiesas sēdē atzina faktu, ka šobrīd bērna interesēs ir iegūt izglītību /izglītības iestādes nosaukums/, un atzina pieteicējas prasījumu par šāda satura labvēlīga administratīvā akta izdošanu, bet neatzina prasījumu par bāriņtiesas lēmuma atzīšanu par prettiesisku, norādot uz bāriņtiesas lēmumā ietverto pamatojumu.

Bērna pārstāve tiesas sēdē norādīja, ka pieteikums ir pamatots.

Trešā persona (bērna tēvs) uz tiesas sēdi neieradās, lūdzot izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes, un norādot, ka ar pieteicēju ir panākta vienošanās (izlīgums) bērna saskarsmes tiesību izmantošanai ar tēvu.

Motīvu daļa

[9] Lietā noskaidrojams, vai bāriņtiesas lēmums, izšķirot vecāku domstarpības bērna aizgādības jautājumā par izglītības iestādes izvēli, ir tiesisks un pamatots.

[10] Atbilstoši Civillikuma 177. panta trešajai daļai jautājumos, kas var būtiski ietekmēt bērna attīstību, vecāki lēmumu pieņem kopīgi. Vecāku domstarpības izšķir bāriņtiesa, ja likumā nav noteikts citādi.

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 19. panta otro daļu bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu.

Atbilstoši Bāriņtiesu likuma VI nodaļā ietvertajam vispārējam principam par lietu piekritību, ja bērna vecāku dzīvesvieta ir deklarēta dažādu pašvaldību administratīvajās teritorijās, lēmumu pieņem tā bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā ir deklarēta tā vecāka dzīvesvieta, pie kura bērns dzīvo. Līdz ar to, ņemot vērā, ka pieteicējas, pie kuras dzīvo bērns, deklarētā dzīvesvieta no 2024. gada 25. maija ir /pilsētas nosaukums/ valstspilsētas pašvaldībā, un, ievērojot to, ka starp bērna vecākiem pastāvēja domstarpības par to, kuru izglītības iestādi bērnam izvēlēties, tad vecāku domstarpības minētajā jautājumā bija kompetenta izšķirt /pilsētas nosaukums/ valstpilsētas bāriņtiesa.

Tiesa nesaskata pamatu trešās personas (bērna tēva) norādītajam, ka /pilsētas nosaukums/ valstpilsētas pašvaldības bāriņtiesa būtu pieaicināma lietā, lai tā sniegtu atzinumu par apstākļiem, kas bija jāņem vērā, izšķirot vecāku domstarpības bērna izglītības iestādes izvēlē. Šajā jautājumā nav

saskatāms, ka /pilsētas nosaukums/ valstpilsētas pašvaldības bāriņtiesai varētu būt savs, atšķirīgs viedoklis, kas palīdzētu tiesai saprast, tieši kādi apstākļi varētu būt nozīmīgi konkrētā strīda izšķiršanai.

[11] Atbilstoši Vispārējās izglītības likuma 32. panta pirmajai un otrajai daļai pamatizglītības ieguve ir obligāta un tās ieguvi sāk tajā kalendārajā gadā, kurā izglītojamajam aprit septiņi gadi. Saskaņā ar Izglītības likuma 57. panta 1. punktu vecākiem ir tiesības izvēlēties izglītības iestādi, kurā bērns iegūst izglītību. Savukārt Izglītības likuma 17. panta pirmajā daļā noteikts, ka pašvaldībai ir pienākums nodrošināt iespēju iegūt pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā pašvaldības izglītības iestādē, kā arī nodrošināt iespēju īstenot interešu izglītību un atbalstīt ārpusstundu pasākumus, arī bērnu nometnes.

Uz 2024. gada 1. septembri (mācību gada sākumu) bērna dzīvesvietai tuvākā izglītības iestāde ir /izglītības iestādes nosaukums/.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 251. panta piekto daļu, ja atbildētājs pilnībā atzinis prasījumu, sprieduma motīvu daļā iekļauj tikai norādi uz piemērotajām tiesību normām.

No bāriņtiesas pārstāves tiesas sēdē norādītā izriet, ka bāriņtiesa atzīst prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru no 2024. gada 1. septembra /izglītības iestādes nosaukums/ nosakāma kā bērna dzīvesvietai tuvākā izglītības iestāde, kurā bērns apgūtu pamatizglītību. Arī no trešās personas (bērna tēva) rakstveida paskaidrojumiem izriet, ka starp vecākiem uz šo brīdi vairs nepastāv domstarpības par izglītības iestādes izvēli bērnam.

Ievērojot minēto, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 251. panta piektās daļas otrajā teikumā paredzētajam sprieduma motīvu daļā iekļauj tikai norādi uz piemērotajām tiesību normām (sk. iepriekš), neveicot lietas faktisko apstākļu, pierādījumu un lietas dalībnieku argumentu analīzi, un atzīst, ka prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu ir pamatots un apmierināms.

[12] Vienlaikus tiesa konstatē, ka administratīvā lieta tika ierosināta arī par bāriņtiesas lēmuma atcelšanu, pēc prasījuma precizējuma – tā atzīšanu par prettiesisku atlīdzinājuma pieprasīšanai un lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184. panta otrās daļas 1. punktam pieteikuma priekšmets – administratīvā akta atzīšana par prettiesisku – ir pieļaujams, ja tiesas spriedums par administratīvā akta prettiesiskumu ir nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Tātad patstāvīgs prasījums par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku ir pieļaujams tad, ja ir konstatējams, ka pārsūdzētā administratīvā akta atzīšana par prettiesisku nepieciešama tādēļ, lai persona varētu pieprasīt ar šo administratīvo aktu nodarīto zaudējumu vai kaitējuma atlīdzinājumu vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos (*Senāta 2017. gada 11. septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1302/2017 14. punktu*).

Vai ir pieļaujama tiesvedība par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos, tiesai jāpārbauda, vai pastāv pietiekami ticama iespēja, ka tādos pašos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos samērā tuvā laikā iestāde varētu rīkoties tieši tāpat. Proti, tas nozīmē, ka tiesai parasti būtu jāpārbauda, vai pastāv pietiekami ticama iespēja, ka iestāde samērā tuvā laikā atkal varētu izdot tāda paša satura nelabvēlīgu administratīvo aktu vai ka samērā tuvā laikā tādos pašos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos pieteicējs atkal varētu lūgt izdot tāda paša satura labvēlīgu administratīvo aktu un iestāde atkal varētu atteikties to izdot (*Senāta 2019. gada 30. aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-1199/2019, A420248318, 5. punkts*).

Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve norādīja, ka arī pēc bāriņtiesas lēmuma pieņemšanas, bāriņtiesa, neierosinot lietu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu, ir pieprasījusi pieteicējai novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus. Bāriņtiesas pārstāve tiesas sēdē šādu faktu nenoliedza. No minētā secināms, ka, turpinoties domstarpībām starp vecākiem, pastāv līdzīga gadījuma atkārtošanās iespēja, ka bāriņtiesa samērā tuvā laikā atkal varētu izskatīt ar bērna aizgādības tiesību saistītu jautājumu.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka ir pietiekams pamats konstatēt, ka pieteikuma izskatīšana par bāriņtiesas lēmuma atzīšanu par prettiesisku ir nepieciešama, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos, kā arī atlīdzinājuma pieprasīšanai (uz ko tika norādīts tiesas sēdē).

Tā kā bāriņtiesa šo prasījumu neatzīst, tiesai šajā spriedumā nepieciešams izlemt par konkrēto prasījumu.

[13] Ar bāriņtiesas lēmumu, izskatot abu bērna vecāku iesniegumus, izšķirts jautājums par izglītības iestādes izvēli, kurā bērnam apgūstama izglītība. Tāpēc tiesai, pārbaudot šāda lēmuma tiesiskumu, jāvērtē, kādi apstākļi bāriņtiesai jāņem vērā šī jautājuma atrisināšanā. Tā kā jautājums skar bērna tiesības, tad šis jautājums vērtējams no bērna tiesību un interešu ievērošanas viedokļa atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. pantam.

Atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta 2.[1] daļā noteiktajām bērna vajadzībām, nosakot bērna labākās intereses, nepieciešams tiekties uz bērna situācijas ilgtspējīgu risinājumu, *atbilstoši situācijai ņemot vērā*, cik lielā mērā veicamie pasākumi nodrošina bērna attīstībai un labklājībai nozīmīgus apstākļus.

Tas nozīmē, ka nosakot, kurā izglītības iestādē bērnam apgūt izglītību, var tikt aizskarts plašāks interešu loks, kas neaprobežojas tikai ar pašas izglītības iestādes izvēli, piemēram, var tikt aizskartas bērna tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem (pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību); tiesības uz atpūtu un brīvo laiku (atbilstoši savam vecumam un fiziskajai un garīgajai attīstībai) un tiesības uz interešu izglītību un ārpusstundu pasākumiem. Bērna un abu vecāku interešu samērošanu likumdevējs nav padarījis atkarīgu no viena vecāka subjektīvā ieskata, bet gan ir paredzējis, ka šīs intereses ir jāsamēro.

[14] Tiesa konstatē, ka bāriņtiesas lēmums pamatā balstīts uz apstākli, ka ar tiesas spriedumu civillietā ir noteikta saskarsmes tiesību izmantošanas kārtība un ka bāriņtiesai nav kompetences šādā gadījumā lemt par bērna izglītības iestādes noteikšanu tā, lai netiktu radīti šķēršļi noteiktajai saskarsmes tiesību īstenošanai.

Tiesa šādam bāriņtiesas lēmumā norādītajam secinājumam, kas tika pausts arī tiesas sēdē, nepiekrīt un norāda, ka atbilstoši Bāriņtiesu likuma 4. panta otrajā daļā noteiktajam, bāriņtiesas kompetence lemt šajā gadījumā ir atbilstoša arī kopējai bērna tiesību aizsardzības sistēmai, proti, bāriņtiesa ir tā institūcija, kas prioritāri nodrošina bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Tādējādi, izšķirot vecāku domstarpības konkrētajā jautājumā, bāriņtiesai vajadzēja izlemt to atbilstoši konkrētajai tā brīža situācijai, kas neaizskar un nepasliktina bērna tiesības un tiesiskās intereses. Bāriņtiesai nav jāpaļaujas vai jāgaida, kad cita institūcija (arī tiesa) atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma normām izlems kādu citu ar bērnu tiesību saistītu jautājumu, un tikai tad bāriņtiesai būtu pamats rīkoties. Šāda rīcība ir pretēja bērna tiesību efektīvai aizsardzībai.

[15] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta 2.[1] daļā paredzētie bērna interesēm nodrošināmie ilgtspējīgie risinājumi nav prioritizēti pēc to svarīguma, tie ir vienlīdz prioritāri un visi atbilst bērna vislabākajām interesēm. Proti, nevar apelēt pie bērna tiesībām uz ģimenisku attiecību saglabāšanu (tostarp saskarsmes tiesībām ar otru vecāku) iepretim bērna tiesībām uz veselības aizsardzību vai bērnam drošas vides nodrošināšanu un aizsardzību no vardarbības. Arī šādās situācijās bāriņtiesai ir kompetence (pienākums) izlemt attiecīgo jautājumu, pastāvot kolīzijai, piemēram, starp bērna tiesībām uz aizsardzību no vardarbības un tiesībām uzaugt ģimeniskā vidē risināšanā.

Arī izskatāmajā gadījumā, kurā pastāvēja kolīzija starp attiecīgajiem apsvērumiem – bērna tiesībām uz saskarsmes īstenošanu ar otru vecāku, bērna tiesībām uz izglītības ieguvi un atbilstošiem apstākļiem bērna attīstībai un labklājībai, tos bija nepieciešams savstarpēji līdzsvarot, lai atrastu bērna vislabākajām interesēm atbilstošu situācijas risinājumu.

Ievērojot norādīto, arī bāriņtiesai bija jāņem vērā, cik lielā mērā veicamie pasākumi nodrošina attiecīgajā situācijā bērna interešu ievērošanu. Līdz ar to, lemjot par to, vai bērnam ir nodrošināms iepriekš noteiktais saskarsmes ar otru vecāku apjoms un kārtība, ir jāatrod līdzsvars starp bērna un otra vecāka saskarsmes uzturēšanu un, kā šajā situācijā, bērna tiesībām uz atbilstošu izglītību.

Kā izriet no bāriņtiesas lēmuma, bāriņtiesa konkrētajā situācijā nepamatoti apsvērusi tikai ar tiesas spriedumu noteiktās saskarsmes tiesību īstenošanas kārtības ievērošanas iespējamību kopsakarā ar vecāku interesēm un iespējām tās nodrošināt, atstājot bez ievērības bērna tiesības un būtiskas intereses.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka bāriņtiesas lēmums ir nepamatots un prettiesisks, proti, tāds, kas neatbilst tiesību normās noteiktajām bērna pamattiesībām, jo tajā nav veikts iepriekš norādīto bērna interesēm atbilstošo apstākļu izvērtējums, samērojot viņa tiesības uz saskarsmes īstenošanu ar tēvu un tiesībām uz atbilstošu izglītību.

[16] Senāts ir atzinis, ka tiesai ir jāatbild uz tiem argumentiem un tādā veidā, lai sniegtu atbildi uz izšķiramo jautājumu pēc būtības. Tiesai ir jāuzklausa argumenti, bet nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (*Senāta 2020. gada 10. septembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-74/2020, A420306914, 7. punkts*).

Līdz ar to citi ar izskatāmo strīdus jautājumu nesaistīti lietas dalībnieku argumenti (par pieteicējas dzīvesvietas izvēli un nodarbinātību, par citiem ar bērna aizgādību saistītiem jautājumiem, par vecāku savstarpējo komunikāciju) netiks vērtēti, jo tiem nav būtiskas nozīmes šīs lietas izlemšanā.

[17] Par pieteikumā un tiesas sēdē norādīto, ka bāriņtiesa, izskatot lietu, pieļāva procesuālas kļūdas, konstatējams turpmākais.

Pieteikumā norādīts, ka bāriņtiesa, piemērojot Administratīvā procesa likuma 64. panta pirmo daļu, nepamatoti pagarināja administratīvā akta izdošanas termiņu (pieteikumam nav pievienots šāds lēmums).

Apstāklis, ka iestāde nepamatoti ir kavējusies ar lēmuma pieņemšanu, var tikt vērtēts vienīgi no aspekta, vai tādējādi pieteicējam ir pieņemts nelabvēlīgāks lēmums, kāds tas varētu būt, pieņemot to noteiktā termiņā (*Senāta 2010. gada 14. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-403/2010 10. punkts*). Šāda situācija, piemēram, ir iespējama, ja laikā, kamēr iestāde ir vilcinājusies ar lēmuma pieņemšanu, ir stājušies spēkā likuma grozījumi, kas paredz pieteicējam mazāk labvēlīgu tiesisko regulējumu. Tātad lēmuma pieņemšanas termiņa kavējumam varētu būt nozīme, ja tas pēc būtības varētu ietekmēt lietas rezultātu. Tāpat lēmuma pieņemšanas termiņš saistāms ar to, vai to var pieņemt mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas dienas, ja vien iesniegumā nav tādi trūkumi, kuru dēļ pastāv objektīvs iemesls (par tādu atzīstams, lai noskaidrotu visus lietā nepieciešamos apstākļus lēmuma pieņemšanai) likumā noteiktā termiņa pagarināšanai.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 64. panta otrajai daļai lēmumu par termiņa pagarināšanu var apstrīdēt un pārsūdzēt.

Tiesa nekonstatē, ka pieteicēja būtu pārsūdzējusi attiecīgu bāriņtiesas lēmumu tiesā. Tātad secināms, ka arī pati pieteicēja pieņēma esošo situāciju un neveica nekādas darbības, lai savas vai bērna tiesības aizstāvētu likumā noteiktajā kārtībā (piemēram, iesniegusi sūdzību tiesā vai vērsusies bāriņtiesā ar lūgumu pēc iespējas ātrāk izskatīt attiecīgo jautājumu).

Konkrētajā gadījumā nav arī konstatējams, ka pieteicējas iesnieguma izskatīšanas termiņš būtu ietekmējis bāriņtiesas lēmuma saturu vai pastāvošajos apstākļos radījis nenovēršamu (būtisku) pieteicējas vai bērna tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu.

Par pieteicējas procesuālo tiesību ievērošanas principa pārkāpumu, nenodrošinot vienlīdzīgu attieksmi lietas izskatīšanas procesā bāriņtiesā, norādāms, ka, lai arī pieteicēja iebilst, ka bāriņtiesas sēde notika bez pieteicējas pārstāves dalības, tas ir atbilstoši Ministru kabineta 2006. gada 19. decembrī noteikumu Nr. 1037 "Bāriņtiesas darbības noteikumi" 54.1. apakšpunktā paredzētajam tiesiskajam regulējumam, ka lietu var izskatīt bez administratīvā procesa dalībnieku klātbūtnes, ja ir noskaidrota lietas izskatīšanai nepieciešamā informācija.

Šo noteikumu 52. punktā ir uzskaitīti gadījumi, kuros bāriņtiesas sēdi atliek (piemēram, ja administratīvā procesa dalībnieks neierodas uz sēdi). Ievērojot to, ka pieteicējas pārstāve līdz bāriņtiesas sēdei nebija ne mutvārdos, ne rakstveidā pilnvarota pārstāvēt pieteicēju, līdz ar to nebija atzīstama par administratīvā procesa dalībnieku, bāriņtiesai nepastāvēja šķēršļi sākt izskatīt lietu bez pieteicējas pārstāves klātbūtnes.

Rezumējot minēto, tiesa secina, ka pieteicējas norādītie argumenti nenorāda uz tādām bāriņtiesas procesuālajām kļūdām, kas varētu būt novedušas pie citādāka lietas rezultāta (tiktu panākts pieteicējai labvēlīgāks rezultāts).

[18] Par pieteicējas pārstāves tiesas sēdē norādīto, ka tiesai būtu pamats pieņemt blakus lēmumu, ar kuru konstatētu bāriņtiesas lēmuma pieņēmēju kompetences trūkumu konkrētā jautājumā izskatīšanā, norādāms, ka tiesa, iztiesājot administratīvo lietu, šādu lēmumu var pieņemt, ja konstatē apstākļus, kas liecina par iespējamu tiesību normu pārkāpumu ar konkrēto strīdu nesaistītā gadījumā. Šajā lietā tiesa jau konstatēja tiesību normu pārkāpumu, kas ir pietiekams pamats bāriņtiesas lēmuma prettiesiskuma atzīšanai. Līdz ar to tiesai nav nepieciešams pieņemt atsevišķu blakus lēmumu, lai norādītu uz bāriņtiesas pieļautajām kļūdām.

[19] Ņemot vērā iepriekš konstatēto, tiesa atzīst, ka pieteicējas pieteikums ir pamatots un pilnībā apmierināms.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 254. panta otro daļu tiesa spriedumā nosaka administratīvā akta saturu un izdošanas termiņu, ja iestādei vairs nav jāizdara lietderības apsvērumi. Iestādei vairs nav jāizdara lietderības apsvērumi, ja tas ir: 1) obligātais administratīvais akts (65. panta pirmā daļa); 2) satura izvēles administratīvais akts (65. panta trešā daļa), bet tiesa jau ir izdarījusi visus nepieciešamos apsvērumus un nonākusi pie secinājuma, ka pareizs var būt tikai viena konkrēta satura administratīvais akts.

Pastāvot iepriekš tiesas konstatētajiem apstākļiem un juridiskajiem apsvērumiem, tiesa secina, ka bāriņtiesai uzdodams izdod konkrēta satura administratīvo aktu, ar kuru noteiktu, ka turpmāk bērna interesēs ir iegūt pamatizglītību, apmeklējot /izglītības iestādes nosaukums/. Tiesas spriedums aizstāj administratīvo aktu, līdz iestāde to izdod (Administratīvā procesa likuma 252. panta ceturtā daļa).

[20] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmajai daļai ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Pieteicēja ir samaksājusi valsts nodevu 30 *euro* par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā. Ņemot vērā, ka pieteikums apmierināms, no atbildētājas /pilsētas nosaukums/ valstspilsētas pašvaldības par labu pieteicējai piespriežama samaksātā valsts nodeva 30 *euro*.

Valsts nodeva atlīdzināma Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra noteikumu Nr. 85 "Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13. un 14. punktā noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar minēto noteikumu 13. punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā

bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Ņemot vērā minēto, valsts nodeva 30 *euro* atlīdzināma no bāriņtiesas budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 246.–251. pantu, 253. panta ceturto daļu, 254. panta pirmo un otro daļu un 289.–291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt pilnībā /pers. A/ pieteikumu;

atzīt par prettiesisku /pilsētas nosaukums/ valstspilsētas bāriņtiesas 2024. gada 29. jūlija lēmumu Nr. 1.3./133;

uzdot /pilsētas nosaukums/ valstspilsētas bāriņtiesai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot administratīvo aktu, ar kuru noteiktu, ka /pers. E/ interesēs ir iegūt pamatizglītību, apmeklējot /izglītības iestādes nosaukums/;

piespriest no atbildētājas /pilsētas nosaukums/ valstspilsētas pašvaldības par labu /pers. A/ (personas kods /personas kods/) viņas samaksāto valsts nodevu 30 *euro*, kas atlīdzināma no /pilsētas nosaukums/ valstspilsētas bāriņtiesas budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese S. Ozola